

Met de val van Khamenei verliest Poetin zijn beste bondgenoot en komt China verder onder druk van de VS te staan

Posted on 5 maart 2026 by Arnout Nuijt

Dankzij de aanval van Israël en de VS op Iran wordt de wereld eindelijk verlost van het wrede regime van hyperreligieuze ayatollahs die bijna een halve eeuw dood en verderf hebben gezaaid in het Midden-Oosten en daarbuiten. Wat ook de uitkomst is van het conflict, hun tijdperk is definitief voorbij.

Maar wat er nu volgt is nog uiterst ongewis. Kijken we naar een *replay* van het Venezuela-model, waarbij met elementen van het regime een deal wordt gesloten? Misschien, maar daarmee komen democratie en vrijheid niet snel dichterbij, want het wrede Iraanse regime zelf wordt er – evenmin als in het Zuid-Amerikaanse land – niet mee verwijderd. Of kijken we naar een meesterzet in het wereldwijde schaakspel van Washington tegen Peking?

Iran was goed voorbereid

Mogelijke gesprekspartners voor de VS zijn er zeker te vinden. Denk bijvoorbeeld aan de Iraanse minister van Buitenlandse Zaken, *by default* een internationaal aanspreekpunt. Bijkomend voordeel: hij is tot nu toe – net als de Iraanse president trouwens – in leven gelaten. Maar nee, Iran is anders dan Venezuela en we moeten ook rekening houden met een lange periode van geweld, zoals destijds in Syrië. En zonder de uitschakeling van de Revolutionaire Garde en de religieuze fanatici zal een gematigde factie niet snel de kop boven het maaiveld durven uitsteken.

Wat opvalt is dat de Iraniërs zich goed hadden voorbereid op de Israëlish-Amerikaanse aanval. Hoewel de top van het regime is uitgeschakeld gaat de strijd dankzij een goed voorbereide en verregaande decentralisering van de commandovoering onverminderd voort. Lokale commandanten van de Revolutionaire Garde en andere exponenten van het regime kunnen hierdoor nog lang overleven.

Het wordt voor de Golfstaten, de VS en Israël nog een hele kluif om de komende weken venijnige raket- en droneaanvallen te weerstaan. De kans is daarom groot op enorme schade aan de economieën van de betrokken landen, het vertrek van de vele westerlingen uit de regio en niet te vergeten een zwaar verstoorde export van brandstoffen uit de Golf – het laatste door (dreiging van) schade aan exportterminals en oorlogshandelingen in de Straat van Hormuz.

Geen dreiging meer voor Tel Aviv

Mogelijk weten enkele wijken, steden of regio's in Iran zich op korte termijn te bevrijden, maar de krachten van het regime zijn sterk genoeg om zelf nog lang deels of elders in het land te overleven. Een helaas voor de hand liggend scenario is een jarenlange gewelddadige fragmentatie van het land – zoals dat in Syrië het geval was tijdens de burgeroorlog. Het is nog vroeg en de *fog of war* is nog niet opgetrokken, maar de eerste tekenen zijn er. De Israëlish luchtmacht lijkt in het westen van Iran steun te verlenen aan door de CIA bewapende Koerdische rebellen en ook elders staan minderheden op tegen de restanten van het regime, zoals in Beloetsjistan, een zwaar onderdrukte regio aan de grens met Pakistan.

Zo'n lange periode van instabiliteit zou Israël – net als destijds in Syrië – niet slecht

uitkomen omdat er dan geen directe dreiging meer vanuit de restanten van het regime richting Tel Aviv uit blijft gaan. Voor zowel de VS als Israël is een sterke vermindering van de militaire capaciteit van Iran, inclusief de mogelijkheid om kernwapens te bemachtigen, al een belangrijke winst. Een complete *regime change* in de richting van een prowesterse democratie is wellicht op korte termijn moeilijker te bereiken, al is dat natuurlijk voor velen een zeer gewenste (en gegunde) uitkomst.

Harde klap voor Poetin

Maar er is ook goed nieuws: de informele Euraziatische As van China, Rusland en Iran ligt in duigen. [Eerst viel Venezuela al](#), die voorpost van China, Iran en Rusland in de achtertuin van de VS. Het lot van Cuba hangt – als *collateral damage* van de val van Maduro – inmiddels aan een zijden draad. Voor Poetin is de val van het Iraanse regime een harde klap en hij moet machteloos toezien hoe wederom een belangrijke bondgenoot verloren gaat, zonder dat hij iets kan doen. De laatste dagen toonden Russische onderdelen in neergehaalde Iraanse drones aan hoe de wapenindustrie van beide landen met elkaar was verweven.

Met de eindstrijd van het regime in Iran is Rusland ook een belangrijke aanvoerroute voor haar eigen defensie-industrie kwijt. Beide landen waren *partners in crime*. Allebei zagen ze meer en meer hun olieopbrengsten onder druk raken van sancties en beide landen hebben allang elke poging tot enig fatsoen (laat staan het volgen van internationaal recht) in hun interne en externe politiek laten varen.

China steunt Iran niet

China daarentegen denkt en gedraagt zich duidelijk anders. Het land heeft zijn belangen altijd goed gespreid en – hoewel het zich grote zorgen maakt om de olieaanvoer uit de Golf – het komt de ayatollahs beslist niet te hulp.

Hoe belangrijk is Iran voor China? We zagen veel retoriek tussen beide landen: vriendschap, steun, handel, investeringen. Maar erg concreet werd het maar niet en – zoals gezegd – China steunt Iran absoluut niet in de strijd. Integendeel, Iran kreeg enkele dagen geleden juist een signaal van Peking om Chinese tankers of tankers met Chinese olie aan boord in de Golf met rust te laten. Want uit de regio komt meer dan de helft van alle door China over zee geïmporteerde olie.

Iran had China tot nu toe harder nodig dan omgekeerd. Het land verkocht in 2025 dan wel 80 procent van alle geproduceerde olie aan China, voor China zelf is dat ongeveer 14 procent van zijn totale olie-invoer. De Iraanse olie valt door deze oorlog in één klap weg en zal ook voorlopig niet opnieuw naar China stromen. Na het verlies van de Venezolaanse olie (goed voor ruim 4 procent van de Chinese invoer) ontstaat er wel een probleem voor Peking. Het land heeft olievoorraden voor slechts zo'n 100-120 dagen.

De Arabische Golfstaten zijn echter qua olie velen malen belangrijker voor China dan Iran. Maar liefst 40 procent van de Chinese import komt uit, opgeteld, Oman, Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten, Irak en Koeweit. Dat de Straat van Hormuz, waar dus vorig jaar zo'n 54 procent van de Chinese olie-import doorheen voer, nu een strijdtoneel is, maakt China enorm kwetsbaar. Overigens geldt dit ook voor andere Aziatische landen, zoals India en Japan. De olie uit de Golf is trouwens nauwelijks van belang voor de Westerse wereld, al ligt dat anders voor de export van gas uit Qatar, waar nota bene ons land zich deels afhankelijk van heeft gemaakt.

Met Straat van Hormuz kan VS China zwaar onder druk zetten

Dat de Straat van Hormuz een [*chokepoint*](#) is waar je op kan drukken om de economie van een deel van de wereld hard te raken, was al bekend. Dat de Amerikaanse marine er nu weer de dienst gaat uitmaken – zonder dat het land verdere belangen heeft in de regio – is een belangrijke zet op het wereldwijde schaakbord in het spel van de VS tegen China. China heeft dan wel de meeste grondstoffen en zeldzame metalen van de wereld in handen, het zal straks toch echt moeten praten met Washington als het een stabiele aanvoer van olieproducten wil behouden.

Ook het patroon in de Israëlisch-Amerikaanse bommencampagne duidt in die richting. Iraanse olie-installaties zelf lijken niet getroffen, maar wel bijvoorbeeld de energiecentrale op het olie-eiland Kharg. Dat betekent een tijdelijke uitschakeling van de export, maar de productie- en exportfaciliteiten daar blijven intact. Een voorteken wellicht dat de Amerikanen straks de Iraanse olie-export gaan 'runnen'? Eén ding is duidelijk: Iraanse olie, Golf-olie en de Straat van Hormuz vormen samen een *chokepoint* van jewelste in de handen van de VS om druk te zetten op China.

China gaat knopen tellen

Maar negatieve gevolgen kunnen er ook zijn. Zo voorspellen andere waarnemers dat het wegvallen van de Iraanse olie China verder in de armen kan drijven van Rusland. Dat effect is echter van beperkte omvang en zal hooguit tijdelijk zijn. Alleen kleine private Chinese raffinaderijen zouden immers die Russische olie dan willen kopen – niet de grotere staatsbedrijven die het liefst van gesanctioneerde olie afblijven.

En bovendien: Peking kent de risico's van steun aan Poetin, die meer en meer oogt als een keizer zonder kleren. De oorlog in de Golf zal China er toe aanzetten de knopen te tellen, de belangen verder te blijven spreiden en de VS niet te veel dwars te zitten, zeker nu het land machteloos moet toezien hoe Washington voor de tweede keer in korte tijd *rücksichtslos* geweld gebruikt om de wereld weer naar haar hand te zetten.

Israël heeft aartsvijand definitief verslagen

Maar laten we het grote nieuws niet vergeten dat Israël er in ieder geval in is geslaagd zijn aartsvijand – zeer waarschijnlijk – definitief te verslaan, terwijl de VS de druk op China verder kunnen opvoeren: een vooralsnog succesvolle samenwerking. We zullen daarnaast snel zien in hoeverre de Amerikaans-Israëlische aanval de toekomst van Iran gaat bepalen. Maar één ding is zeker: de wereld is in ieder geval verlost van verdere bloedige bemoeienissen door de ayatollahs.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**